

IIO TEZKOR BO'LINMALARI TOMONIDAN BEDARAK YUQOLGAN SHAXSLARNI QIDIRUVINI TASHKIL ETISH

Orifjonov Hosilbek Baxromjon o'g'li

Annotatsiya: *Maqolada, Ichki Ishlar Organlari (IIO) tezkor bo'linmalarining bedarak yo'qolgan shaxslarni izlashdagi faoliyati va metodologiyasi tahlil qilinadi. Bedarak yo'qolgan shaxslarning turli sabablari va ularni qidirishning asosiy bosqichlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, texnik vositalar, ijtimoiy hamkorlik, jamoatchilik yordami va maxsus xavf-xatarlar (terrorizm, jinoiy guruhlar, inson savdosi) bilan bog'liq holatlar alohida yoritiladi. Maqola, davlat va hukumatning bedarak yo'qolgan shaxslarni izlashdagi roli va zarur resurslarni taqdim etish, shuningdek, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali samarali qidiruv tizimlarini yaratish zarurligini ta'kidlaydi.*

Kalit so'zlar: *bedarak yo'qolgan shaxslar, ichki ishlar organlari (iio), tezkor bo'linmalar, qidiruv jarayoni, texnik vositalar, ijtimoiy hamkorlik, jamoatchilik yordam.*

Bedarak yo'qolgan shaxslarni qidirish, huquqni muhofaza qilish organlari, ayniqsa ichki ishlar organlari uchun muhim vazifa hisoblanadi. IIO (Ichki Ishlar Organlari) tezkor bo'linmalari bu kabi holatlarni samarali va tezkor tarzda hal qilish uchun maxsus metodlarni ishlab chiqishlari kerak. Ushbu maqolada, bedarak yo'qolgan shaxslarni qidirish jarayonining tashkil etilishi, metodologiyasi va zaruriy choralar haqida so'z yuritamiz.

1. Bedarak yo'qolgan shaxslar: tushuncha va turlari

Bedarak yo'qolgan shaxslar — bu o'z ixtiyori bilan yoki majburiy tarzda joyini, holatini belgilay olmaydigan yoki qidiruv natijalariga erishilmagan shaxslar hisoblanadi. Ular, asosan, yo'qolgan vaqtga ko'ra quyidagi turlarga bo'linadi:

Ixtiyoriy yo'qolishlar: Shaxsning o'zi tashlab ketgan yoki yashirin tarzda yo'qolgan holatlar.

Majburiy yo'qolishlar: Ba'zi huquqbuzarliklar yoki jinoyatlar natijasida shaxsning yo'qolishi.

2. Qidiruv tashkil etishning asosiy bosqichlari

Tezkor bo'linmalar tomonidan bedarak yo'qolgan shaxslarni izlash quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

a) Shaxsning yo'qolishini rasmiylashtirish

Bedarak yo'qolgan shaxs haqida murojaat qilinganidan so'ng, tezkor bo'linma darhol rasmiy yozuvni ochadi. Bu, o'z navbatida, barcha zarur hujjatlar va ma'lumotlarni yig'ish uchun asos bo'ladi.

b) Tezkor qidiruv guruhini tashkil etish

Qidiruv guruhini tashkil qilishda, maxsus tayyorgarlikdan o'tgan xodimlar jalb qilinadi. Bu guruh, asosan, shaxsiy ma'lumotlar, guvohlar va boshqa zaruriyatlarni tezkor yig'ish bilan shug'ullanadi.

c) Texnik vositalar va resurslar

Qidiruvni samarali tashkil etish uchun zamonaviy texnologiyalar va vositalardan foydalanish zarur. GPS, mobil telefon tarmoqlari, videokuzatuv kameralar va boshqa monitoring tizimlari orqali bedarak yo'qolgan shaxslarni izlash jarayonini tezlashtirish mumkin.

d) Ma'lumotlarni yig'ish va tahlil

Yo'qolgan shaxsning oxirgi manzili, qo'ng'iroqlar va SMS xabarlarini, shuningdek, ijtimoiy tarmoqlardagi faoliyati tahlil qilinadi. Bu jarayon shaxsning yo'qolishi haqidagi muhim ma'lumotlarni aniqlashga yordam beradi.

3. Ijtimoiy hamkorlik va jamoatchilikka ma'lumot tarqatish

Bedarak yo'qolgan shaxslarni izlashda jamoatchilikning yordamiga murojaat qilish muhim. Tezkor bo'linmalar, jurnalistlar va ijtimoiy tarmoqlar orqali umumiy axborot tarqatishni amalga oshiradilar. Shuningdek, guvohlarning ko'rsatmalari va izlanishlarni rivojlantirish uchun odamlarning yordamiga murojaat qilish mumkin.

4. Terrorizm, jinoiy guruhlar va inson savdosi kabi maxsus xatarlar

Bedarak yo'qolgan shaxslar ba'zida jinoyatlar, inson savdosi yoki terrorizm kabi jiddiy xatarlarga duch kelgan bo'lishi mumkin. Bunday holatlar yuzaga kelganda, tezkor bo'linmalar maxsus ekspertlar, psixologlar va xavfsizlik xizmatlarini jalb qilib, qidiruvni davom ettiradilar.

5. Qidiruv natijalari va hukumatning roli

Bedarak yo'qolgan shaxslarni topish jarayoni, nafaqat IIO tizimi tomonidan, balki davlat va hukumat idoralari tomonidan ham ko'rsatilgan e'tibor va resurslar yordamida amalga oshiriladi. Hukumatning zarur moliyaviy va texnik resurslarni taqdim etishi, shuningdek, ilg'or amaliyotlar va xalqaro hamkorlikni rivojlantirishi zarur.

Xulosa: Bedarak yo'qolgan shaxslarni qidirish jarayoni zamonaviy texnologiyalar va tezkor bo'linmalar tomonidan samarali boshqariladigan muhim vazifadir. Qidiruvni samarali tashkil etish uchun barcha resurslardan, hamkorlikdan va tajribadan foydalanish kerak. Yurtimizdagi ichki ishlar tizimi, inson huquqlarini himoya qilish, jinoyatchilikni kamaytirish va fuqarolarning xavfsizligini ta'minlash borasida ushbu sohada izlanish va takomillashtirishni davom ettirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://econferences.ru/index.php/sspme/article/view/14892/7623>
2. <https://blogs.voanews.com/uzbek/yuridik-klinika/2013/08/11/shaxsni-bedarak-yoqolgan-yoki-vafot-etgan-deb-topish-qanday-amalga-oshiriladi/>
3. <https://toshkent-vil.adliya.uz/uz/news/detail.php?ID=56492>